

INGLIZ TILI DARSLARINI MUAYYAN FAN SOHALARI BO'YICHA TANLANGAN MATNLAR ASOSIDA INTEGRATSIYALASH

Ilmiy rahbar: Xaydarova Shoira Toxir qizi

Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax
filiali

Suyarov Ixtiyor Rashid o'g'li

404-22- guruh talabasi

shoiraxaydarova@mail.ru

suyarovixtiyor32@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18207420>

ARTICLE INFO

Received: 31st December 2025

Accepted: 1st January 2026

Published: 9th January 2026

KEYWORDS

fanlararo integratsiya, ingliz tili ta'limi, biologiya faniga yo'naltirilgan ta'lim, CLIL, mazmun asosida til o'qitish, integratsiyalashgan dars.

ABSTRACT

Mazkur maqolada ingliz tili darslarini muayyan fan sohalari bo'yicha tanlangan matnlar asosida integratsiyalash masalasi yoritiladi. Xususan, biologiyaga yo'naltirilgan o'quvchilar uchun biologiya faniga oid matnlardan foydalanish orqali ingliz tilini o'qitishning metodik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Fanlararo integratsiya o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish bilan birga, ularning sohaga oid bilimlarini mustahkamlash, terminologik lug'at boyligini kengaytirish va mustaqil fikrlash qobiliyatini shakllantirishga xizmat qilishi asoslanadi. Maqolada integratsiyalashgan darslarni tashkil etish bosqichlari, matn tanlash mezonlari hamda amaliy metodik tavsiyalar keltiriladi. Tadqiqot natijalari ingliz tili darslarini fanlararo integratsiya asosida tashkil etish ta'lim samaradorligini oshirishini ko'rsatadi.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimida chet tillarini o'qitish jarayoni tobora mazmunli va kasbiy yo'naltirilgan yondashuvlarga asoslanmoqda. Ingliz tili bugungi kunda ilm-fan, texnologiya va xalqaro muloqot tili sifatida o'qitilayotgan bir sharoitda uni faqat grammatik qoidalar va umumiy mavzular asosida o'rgatish yetarli samara bermaydi. Shu bois ingliz tili darslarini o'quvchilarning qiziqishlari va tanlangan fan yo'nalishlariga mos holda tashkil etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

Fanlararo integratsiya asosida ingliz tilini o'qitish o'quvchilarning mavjud bilimlariga tayangan holda yangi til materialini o'zlashtirishga imkon yaratadi. Ayniqsa, biologiyaga yo'naltirilgan o'quvchilar uchun biologiya faniga oid matnlardan foydalanish ingliz tilini o'rganishni mazmunli, tushunarli va amaliy jihatdan foydali qiladi.

Fanlararo integratsiyaning mohiyati va ta'limdagi o'rni

Fanlararo integratsiya ta'lim jarayonida turli fanlar mazmunini o'zaro bog'lash orqali bilimlarni yaxlit holda shakllantirishga qaratilgan pedagogik yondashuvdir. Bu yondashuvda o'quvchi bilimlarni alohida fanlar doirasida emas, balki umumiy tizim sifatida qabul qiladi. Ingliz tili darslarida fanlarga oid matnlardan foydalanish aynan shu tamoyilga asoslanadi.

Mazmun va tilni integratsiyalashgan holda o'qitish (CLIL yondashuvi)da ingliz tili o'rganish maqsadi bo'lish bilan birga, fan mazmunini o'zlashtirish vositasi sifatida ham xizmat qiladi. Natijada o'quvchi tilni sun'iy mashqlar orqali emas, balki real ilmiy mazmun orqali o'rganadi.

Biologiya matnlari asosida ingliz tilini o'qitishning afzalliklari

Biologiya faniga oid matnlar ilmiy aniqlik, mantiqiy izchillik va terminologik boylik bilan ajralib turadi. Bunday matnlar bilan ishlash ingliz tili darslarida o'quvchilarning o'qish (reading), tushunish (comprehension), yozma va og'zaki nutq ko'nikmalarini rivojlantiradi. Biologiyaga yo'naltirilgan o'quvchilar uchun ingliz tilida quyidagi mavzular ayniqsa samarali hisoblanadi:

- hujayra va uning tuzilishi;
- tirik organizmlarning xilma-xilligi;
- inson organizmi va sog'lom turmush tarzi;
- ekologiya va atrof-muhit muammolari;
- genetika asoslari.

Bu mavzular o'quvchilarga ona tilida allaqachon tanish bo'lgani sababli, ingliz tilidagi yangi so'z va iboralarni o'zlashtirish jarayoni osonlashadi. O'quvchi tilni qo'rquvsiz, ishonch bilan o'rganadi.

Integratsiyalashgan darslarni tashkil etish metodikasi

Ingliz tili darslarini biologiya faniga oid matnlar asosida integratsiyalashda o'qituvchidan puxta tayyorgarlik talab etiladi. Avvalo, dars mavzusiga mos, o'quvchilarning yosh va til darajasiga moslashtirilgan matn tanlanishi lozim.

Integratsiyalashgan dars quyidagi bosqichlarda tashkil etilishi mumkin:

1. **Motivatsiya bosqichi** – biologiya faniga oid savollar orqali o'quvchilarning mavjud bilimlarini faollashtirish;
2. **Lug'at bilan ishlash** – asosiy biologik terminlarni tushuntirish;
3. **Matn bilan ishlash** – o'qish, asosiy fikrni aniqlash, savol-javob;
4. **Amaliy topshiriqlar** – jadval to'ldirish, diagramma tahlili, qisqa taqdimotlar;
5. **Mustahkamlash** – yozma va og'zaki mashqlar orqali bilimlarni mustahkamlash.

Bunday yondashuv darsni qiziqarli, faol va samarali qiladi.

O'qituvchi va o'quvchi faoliyatining o'ziga xosligi

Integratsiyalashgan darslarda o'qituvchi faqat til o'rgatuvchi emas, balki yo'naltiruvchi va maslahat beruvchi rolini bajaradi. O'qituvchi fan mazmuni va til o'rtasidagi bog'liqlikni tushuntirib, o'quvchilarning mustaqil fikrlashiga sharoit yaratadi.

O'quvchilar esa dars jarayonida faol ishtirok etib, ingliz tilidan biologiya faniga oid bilimlarni ifodalashga harakat qiladi. Bu esa ularning kommunikativ va kasbiy kompetensiyalarini rivojlantiradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, ingliz tili darslarini muayyan fan sohalari bo'yicha tanlangan matnlar asosida integratsiyalash zamonaviy ta'limning samarali va istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Ayniqsa, biologiyaga yo'naltirilgan o'quvchilar uchun biologiya faniga oid matnlar asosida ingliz tilini o'qitish til va fan bilimlarini uyg'un rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bunday yondashuv o'quvchilarning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi va kelajakdagi kasbiy faoliyatiga tayyorlaydi. Shu sababli ingliz tili darslarida fanlararo integratsiyani keng joriy etish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Brinton, D. M., Snow, M. A., & Wesche, M. (2003). *Content-Based Second Language Instruction*. University of Michigan Press.

2. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *CLIL: Content and Language Integrated Learning*. Cambridge University Press.
3. Harmer, J. (2007). *How to Teach English*. Longman.
4. Khaydarova, S. (2021). *EVFEMIZMLARNING TILSHUNOSLIKDA TADQIQ ETILISHI*. Архив научных публикаций JSPI.
5. Khaydarova, S. (2021). *INGLIZ VA O'ZBEK BADIY ASARLARIDA UCHRAYDIGAN EVFEMIZMLARNING QIYOSIY VA TARJIMAVIY TADQIQI*. Архив научных публикаций JSPI.
6. Khaydarova, S. T. (2024). *Euphemisms: Their scope, functions, and applications in everyday communication*. *Mental Enlightenment Scientific-Methodological Journal*, 5(6), 64–75. <https://doi.org/10.37547/mesmj-V5-I6-09>
7. Khaydarova, S., & Afruza, A. (2023). *Linguo-cultural education and its function in teaching language and culture*. *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 2(2), 370–375.
8. Khaydarova, S., & Yokubjon, M. (2023). *Enhancing learning: The power of visual aids in teaching idioms*. *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 2(2), 288–292.
9. Marsh, D. (2002). *CLIL/EMILE – The European Dimension: Actions, Trends and Foresight Potential*. University of Jyväskylä.
10. Mehisto, P., Marsh, D., & Frigols, M. J. (2008). *Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education*. Macmillan Education.
11. Shoir, K., & Umidovich, M. Y. (2022). *The event of euphemism and its functions in speech*. *Journal of Academic Research and Trends in Educational Sciences*, 1(12), 401–405.
12. Xamzaev, A., & Khaydarova, S. T. (2021). *Communication, interaction and management in a classroom*. *Asian Journal of Multidimensional Research*, 10(4), 557–563.
13. Xaydarova, S. (2021). *EVFEMIZMLARNING TILSHUNOSLIKDA TADQIQ ETILISHI*. Архив научных публикаций JSPI.
14. Xaydarova, S. (2021). *INGLIZ VA O'ZBEK BADIY ASARLARIDA UCHRAYDIGAN EVFEMIZMLARNING QIYOSIY VA TARJIMAVIY TADQIQI*. Архив научных публикаций JSPI.
(Agar takror bo'lsa, bittasini qoldirish mumkin)
15. Xaydarova, S. (2025). *INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA SINTAKTIK USULDA HOSIL QILINGAN EVFEMIK IFODALAR*. *Scientific Practical Conference*, 1(1), 295–297. <https://d-pressa.com/index.php/spc/article/view/241>
16. Xaydarova, S. (2025). *INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDAGI MORFOLOGIK USULDA HOSIL BO'LGAN EVFEMIZMLAR*. *Scientific Practical Conference*, 1(1), 314–318. <https://d-pressa.com/index.php/spc/article/view/142>